

Nem fertőző betegségek

A nem fertőző betegségek alatt olyan betegségeket értünk, amelyeket nem vírusok, baktériumok és gombák alakítanak ki, hanem az emberek életmódjával, környezeti tényezőkkel, fizikai-kémiai és szociális tényezőkkel van kapcsolatban kialakulásuk.

Ezek a betegségek a legtöbb fejlett országban a vezető halálokok között található, míg a fejletlen országokban a vezető halálokot inkább a fertőző betegségek jelentik.

A nem fertőző betegségek esetében a prevenciónak kiemelt jelentősége van: a legfontosabb a betegség megelőzése (primer prevenció), ha ez nem lehetséges, akkor a betegség korai felismerése a cél (másodlagos prevenció).azonban előfordul, hogy a megelőző lépések eredménytelenek maradnak, vagy elkéstünk, és a betegség már kialakult, ekkor már csak a harmadlagos prevenció marad, azaz a betegség súlyosbodásának a megakadályozása.

A nem fertőző betegségek járványtanát a következő területek vizsgálata jelenti:

1. szív és érrendszeri, agyi érrendszeri megbetegedések
  2. rosszindulatú daganatos megbetegedések
  3. légúti megbetegedések
  4. osteoporosis járványtana
  5. fogszuvasodás és fogágybetegségek járványtana
  6. idült májbetegségek (máj cirrhosisa)
  7. balesetek járványtana
1. **A szív és érrendszeri, illetve agyi érrendszeri betegségek** jelentik a fejlett országokban a vezető halálokot. Leginkább a szívinfarctus, az ischaemiás szívbetegség, a magas vérnyomás, az agyi érelváltozások és a reumás láz következményeként megjelenő szívelváltozások jelentik az al csoportokat. ezeknek a betegségeknek az okai általában igen összetettek. A zsúfolt, rohanó városi környezet, a

túlfeszített életmód, a zaj, a levegőszennyezés, a helytelen, zsíros táplálkozás, a dohányzás és az alkoholizálás egyaránt hozzájárul a kialakuláshoz. A magas vérnyomás kialakulásánál az előző okok mellett szerepet játszanak még az örökletes és környezeti faktorok együttesen. Az életkörülmények (táplálkozás és mozgás, fizikai aktivitás), a túlsúlyosság, a magas NaCl bevitel, mind-mind szerepet játszik kialakulásában. Megfelelő, rendszeres szűrővizsgálat, egészséges életmód, aktív fizikai életmód és egészségnevelésre vonatkozó program hatékony lehet a megelőzésben.

2. **A rosszindulatú daganatos megbetegedések kialakulását** a környezeti eredetű, fizikai, kémiai tényezők, a dependencia, és a helytelen táplálkozási szokások okozzák. Az iparosodással, a környezetszennyezéssel egyidejűleg nőtt a karcinogén anyagok okozta daganatos megbetegedések száma, és ezzel egyidejűleg a foglalkozási daganatok megjelenése. A környezet fokozódó szennyeződése (levegő, víz, talaj) tovább emelte a megbetegedések számát. A helytelen táplálkozás, a dohányzás és alkoholfogyasztás, a bélcsatorna, a szájüreg, valamint a felső légút daganatos megbetegedését eredményezte. A szociális viszonyok, a szokások, a nemi élet és a vallási törvények eltérő formái is okozói a megjelenő különbségeknek: pl. a nemi életet nem élt apácák között jóval gyakoribb az uterus és emlőrák, mint a többször szült és szoptató nőknél. Egyre gyakrabban jelennek meg a **genetikai toxikológia okozta megbetegedések. Genotoxikus anyagok a testi és/vagy ivarsejtek genetikai anyagát károsítják, a DNS-ben tárolt genetikai információt tartósan megváltoztatják.**
3. **A légúti megbetegedések a légzőrendszer heveny megbetegedései, amelyek többségükben gyógyítható, vagy maradandó, részleges károsodással gyógyulnak.**
4. **Az osteoporosis a szervezet csontmennyiségének a csökkenését jelenti.** Ez a betegség leginkább a nőket érinti. A petefészek műtéti eltávolítása után a csontvesztés jóval nagyobb volt azoknál a nőknél, mint akiknél az eltávolítás nem történt meg. Ez a betegség életkor specifikus, nőkre és férfiakra egyaránt jellemző, de a nők esetében gyakoribb a megjelenése. Az okok között a Ca hiányos, és nem megfelelő táplálkozás, a mozgásszegény életmód, egyes gyógyszerek (glikokortikoidok, heparin, citosztatikumok), relatív ösztrogén és androgén hiány. Feltételezhető a dohányzás és alkoholfogyasztás szerepe is az okok között.

5. **A fogszuvasodás és fogágybetegségek a fogszövet pusztulását és krónikus gyulladással járó betegségek kialakulását jelentik.** E betegségek kialakulása megelőzhető megfelelő száj és fogápolással, folyamatos ellenőrzéssel.
6. **Az idült májbetegségek kialakulásának okai között leginkább az alkohol, egyes kemikáliák, gyógyszerek (CCl₄, triklóletilén, halothán, orális fogamzásgátlók, barbiturát), hepatitisvírus-fertőzések, örökletes genetikai predispozíciók állnak.**
7. **Közlekedési, otthoni és szabadidős balesetek, háztartási mérgezési balesetek, munkahelyi, gyermek és idősebbek balesetei tartoznak. Megelőzhetőek lennének odafigyeléssel, a közlekedési szabályok betartásával, megfelelő munkakörülmények kialakításával, a balesetveszélyes eszközök cseréjével, munkaterület kijavításával.**